ईशिता ⋯ आशातैः शतशोऽतुत्त ताः (रिपूणां सेनाः) शितैः (शरैः) HarVi. 43. 224 (comm. आशास्वतन्ति संततं गच्छन्तीत्याशातैर्दिङ्मुखप्रसारिभिः)

²अत (a-ta) (Gr.) other than a *taddhita* suffix श्वयुवमघोनामुवोऽते पौ MugdhaBo. 3. 117 (28. 9)

³अत (a-ta) *adj.* not having the letter *ta* कीदृक्कुतं दैत्यकुलं केशवेनेति कथ्यताम् । कमारुह्य पिकः कान्ते पुष्पानेहसि कूजति । रसातलमतम् KavindraKa. 2. 9(4) (comm. रसातले मतं इच्छा यस्य । पक्षे अतं तकाररहितं रसातलशब्दं रसालं इति यावत्)

अत इतस् (ata itas) *adv.* here and there, this way and that way, in different directions (देहम्) सांप्रतं चाक्षिकर्णत्वग्जिह्वाद्या विकर्षन्त्यवशमत इतः कोऽपि न त्वत्पदाब्जे Nārāy. xi. 93. 9 (comm. एवम् अत इतः स्वस्वविषयेषु रूपादिषु कर्षन्ति)

अत उत्तरम् (ata uttaram) *adv.* then onwards, after that (period) अत उत्तरमर्थार्जनम् Bārhas. 1. 90.

अत ऊर्ध्वम् (áta ūrdhvám) *adv.* **A** after this (time indicated by an act or some recitation in a ritual) अत ऊर्ध्वं केशश्मश्रुलोमनखानि वापयित्वा ⋯पूतो भवति SāmaViBr. i. 5. 15 (comm. उक्तशपथपूर्वकसंभाषणादनन्तरम्); अत ऊर्ध्वं वाग्यत आस्त आ हविष्कृत उद्वादनात् ĀśvaS'S. I. i. 12. 16; II. ii. 2. 2; I ii. 2. 7; प्रक्रुयात ऊर्ध्वम् ĀśvaS'S. I. ii. 19. 26; यजमानोऽत ऊर्ध्वं प्राचीनावीती कर्माणि करोति ĀpaS'S. i. 8. 9; एष एवात ऊर्ध्वं यजमानस्य संचरो भवति ĀpaS'S. iv. 2. 11; शफाभ्यामेवात ऊर्ध्वं महावीरानादत्ते ĀpaS'S. xv. 3. 19; एकचितीकानेवात ऊर्ध्वं चिन्वीत ĀpaS'S. xvi. 15. 4; i. 24. 8; iii. 17. 3; एषोऽत ऊर्ध्वं गार्हपत्यो भवति MānS'S. 69. 14; 89. 8; 146. 10; अत ऊर्ध्वं यथाकामम् KauśiSū. 2. 12; न चात ऊर्ध्वं शुक्लं वासो धारयेत् BaudhDS. ii. 10. 39; **B** henceforth or here onwards (in a text), after this (statement, narration or description) अत ऊर्ध्वं स्संनिर्वचना: TaiĀ. i. 6. 3 (comm. उपरितनेष्वनुवाकेषु); नानालिङ्गत्वादृतूनां नानासूर्यत्वम् । अष्टौ तु व्यवसिता इति । सूर्यमण्डलान्यष्टात ऊर्ध्वम् TaiĀ. i. 7. 6; अत ऊर्ध्वमिष्टययनानि ĀśvaS'S. I. ii. 14. 1 (comm. अत ऊर्ध्वं यानि वक्ष्यन्तेऽस्मिन्नध्याये); अत ऊर्ध्वं प्रवक्ष्याम्यार्चिकस्य स्वरत्रयम् NāraS'i. i. 8. 1; अत ऊर्ध्वं प्रवक्ष्यामि सर्वानेव प्रजापतीन् MahāBhā. xii. 201. 5; अत ऊर्ध्वं प्रवक्ष्यामि वृक्षाणामपि रोपणे (फलम्) MahāBhā. xiii. 99. 22; CaraS. i. 2. 15; अत ऊर्ध्वं प्रवक्ष्यामि वेतनस्यातपक्रियाम् ManuSm. 8. 214, 8. 218; अत ऊर्ध्वं तर्को लक्षणीय इति NyāyBh. 52. 11 (*on* i. 1. 40); अत ऊर्ध्वं प्रवक्ष्यामि रजसां पातने विधिम् ParaS. 7. 59; 18. 75; अत ऊर्ध्वं प्रवक्ष्यामि प्रदेशानां विनिर्णयम् Mānaso. iii. 1. 234; PrakriKau. ii. 183. 9; **C** thereafter (after a stipulated period) अत ऊर्ध्वं गुरुभिरनुमता देवराज्जनयेत्पुत्रमपुत्रा BaudhDS. ii. 2. 62; अत ऊर्ध्वं त्रयोऽप्येते यथाकालमसंस्कृताः । सावित्रीपतिता व्रात्या भवन्ति ManuSm. 2. 39; 4. 98; नातिवर्तेत सावित्रीमत ऊर्ध्वं निवर्तते S'aṅkhaSm. 2. 7; अत ऊर्ध्वं प्रसक्तश्चेद् रोगोऽन्यः परिकीर्त्यते Mānaso. i. 19. 219; **D** henceforth, hereafter अत ऊर्ध्वं तु भूयस्त्वं प्रीतिमाहर्तुमर्हसि MahāBhā. iii. 76. 14; अत ऊर्ध्वं कुमारः स स्वर्णष्ठीवी महायशाः । चित्तं प्रसादयामास पितुर्मातुश्च MahāBhā. xii. 31. 42; निवसिष्यसि मय्येव अत ऊर्ध्वं न संशयः MahāBhā. vi. 34. 8 = BhagGī. 12. 8; भवतादवियुक्ता त्वमत ऊर्ध्वं स्ववेश्मनि Bhaṭṭi. 20. 13; अत ऊर्ध्वं न जीवामि चिरं रामं विनाकृतः AdhyāRā. ii. 5. 49; **E** next (in a sequence) अनन्तरः सपिण्डाद्यस्तस्य तस्य धनं भवेत् । अत ऊर्ध्वं सकुल्यः स्यात् ManuSm. 9. 187.

अत एव (áta evá) **i** from this very (place) यद्गार्हपत्य उद्धरेत् । अत एव पुनर्मन्थेत् । अत्र वाव स निर्लयते TaiBr. I. iv. 7. 2 (comm. अत एव अस्मादेव शेषात्); अत एवैके प्रणयन्त्यन्वाहृत्य दक्षिणम् ĀśvaS'S. I. iii. 12. 24 (comm. अत एवाहवनीयादाहवनीयं प्रणयन्त्येके); **ii** from this very (*tṛca*) अत एवोत्तरं तृचमैन्द्रवायवम् । यावत्तरस्तन्वो यावदोज इति S'āṅkhāĀ. 1. 2 (2. 3); **iii** for that very (reason), from that very (argument, Vedic statement, indication), hence, therefore धर्मं जैमिनिरत एव BrahmSū. iii. 2. 40; आज्ञा नृपत्नेऽस्यधिकेति यत् स्यान्महान्ति दुःखान्यत एव राज्ञः BuddhaC. 11. 45; PañcT. 1. 70(1) (87. 3); अत एव निपीयतेऽधरो हृदयं मुष्टिभिरेव ताड्यते SatTrayī. 298; अत एव चानुमानव्युत्पत्तिविषयं प्रकरणव्यापारं प्रतिपादयितुं णिचा निर्दिशति HetuBiṬ. 3. 15; UttaRāC. 4. 7(3); अत एव न ब्रह्मशब्दस्य जात्याद्यर्थान्तरमाशङ्कितव्यम् BrahmSūBh (S'aṅ.) 7. 8 (*on* i. 1. 1); अत एवोक्तेभ्यो हेतुभ्यो न देवता वैश्वानरः BrahmSūBh.(S'aṅ.) 136. 12 (*on* i. 2. 27); अतः प्रभवात् । अत एव हि वैदिकाच्छब्दाद्देवादिकं जगत् प्रभवति BrahmSūBh.(S'aṅ.) 190. 1 (*on* i. 3. 28); ज्ञः नित्यचैतन्योऽयमात्मा अत एव यस्मादेव नोत्पद्यते परमेव ब्रह्म अविकृतमुपाधिसंपर्काज्जीवभावेनावतिष्ठते BrahmSūBh.(S'aṅ.) 451. 1 (*on* ii. 3. 18); UpadeSā. 132. 12; SiTrayī. 2. 21; अत एवोक्तेभ्यो हेतुभ्यो न देवता भूताग्निः प्रतीयते BrahmSūBh.(Bhā.) 49. 4 (*on* i. 2. 27); जैमिनिराचार्यो धर्मं हेतुं मन्यते । कस्मात् । अत एव श्रुतेरुपपत्तेश्च BrahmSūBh.(Bhā.) 172. 15 (*on* iii. 2. 40); अत एव हि नेच्छन्ति साधवः सत्समागमम् Hitopa. 4. 81; अत एव कृतनमस्कारस्यापि कादम्बर्यादेरपरिसमाप्तिः NyāyKa. 2. 5; PratyabhiHṛ. 3. 1(1); एतद्विलक्षणा तु कविवाङ्निर्मितिः । अत एव जयति KāvyPra. 6. 2; अत एव खशब्दाभिधेयः स आकाशः परं ब्रह्म S'rīBh. 254. 1 (*on* i. 2. 16); अत एव ⋯ परमात्मा तत्र तत्रावस्थितोऽपि निर्दोषः S'rīBh. 595. 22 (*on* iii. 2. 18); अत एवोपसंपत्तेरेव हेतोः सर्वेषु लोकेषु कामचार उच्यते S'rīBh. 656. 20 (*on* iii. 3. 40); 695. 15 (*on* iii. 4. 25); 699. 20 (*on* iii. 4. 31); AśvaVai. 2. 2; अत एव संख्याप्रत्यासत्तिनिबन्धनत्वम् SaptaPa. 178(52); जीवोऽप्यत एव परमेश्वरादुत्पद्यते । शब्दादेव BrahmSūBh.(Ma.) 35A. 6 (*on* ii. 3. 18); VedāntPāSau. 277. 1 (*on* iii. 2. 8); 283. 22 (*on* iii. 2. 18); अत एव गृहस्थादावारे भग्ने इन्द्रवाहुर्वृद्धव्यः TattvCin. i. 27. 2; SarvaDaSaṁ. 1. 21; अत एव हेतुद्वयादेव कृष्यादिवत्कर्मण एव फलहेतुत्वोपपत्तेः ⋯ श्रुतत्वाच्च VedāntKau. 297. 11 (*on* iii. 2. 40); 367. 21 (*on* iii. 4. 25); अत एव खशब्दाभिधेय आकाशः परमेव ब्रह्म BrahmSūBh.(S'ri.) i. 360. 3 (*on* i. 2. 16); अत एव ज्ञापकादन्यस्य यणः संप्रसारणम् PrakriKau. i. 232. 5; i. 719. 4; TantrRa. 2. 9; TantrSā.(K.) 39. 17; अत एव कुमुदमिव मुखं प्रसन्नमित्यादि नोपमा CitraMī. 6. 5; VyutpaVā. 10. 1.

अतःपद (ataḥ-pada) *n.* the word *atas* मन्दता च ⋯ अतःपदस्य लौकिकार्थतानुकीर्तनात् NayaVi. 7. 4 (*on* i. 1. 1); एतेन सौत्रमपि अतःपदं व्याख्यातं स्यात् Kiraṇā. 5. 10.

अतःपदपरामृष्ट (ataḥpada-parāmṛṣṭa) *adj.* referred to by the word *atas* अतःपदपरामृष्टहेतुबलादविदुषो मरणं प्रशस्तमुत्तरायणे Bhām. 737. 14 (*on* iv. 2. 20)

अतःपदविशिष्ट (ataḥpada-viśiṣṭa) *adj.* marked by (i. e. having) the word *atas* अतःपदविशिष्टश्रुतिवाक्यादित्यर्थः AṇuBh. 269. 5 (*on* iii. 4. 1)

अतःपर (ataḥ-para) *adj.* [*f.* -ā] **i** beyond that (place or region) स ज्ञेयो यज्ञियो देशो म्लेच्छदेशस्त्वतःपरः ManuSm. 2. 23; अतःपरो यो म्लेच्छानां यज्ञानुष्ठानानर्हाणामेव निवासदेशः ManvaVi. 116. 3 (*on* 2. 23); **ii** more than or higher than this अतःपरा दक्षिणा का यत्त्वां प्राप्य परं स्पृहे BṛDharmP. i. 46.83; कन्येयं कलधौतकोमलरुचिः कीर्तिस्तु नातःपरा MahāN. 1. 35.

अतःपरतर (ataḥpara-tara) *adj.* much more than that, much higher than that नातःपरतरं किंचित् पुरुषस्य शुभोदयम् ParaS. 31. 32; तेनावाप्तं यशः स्फीतं तव मात्राक्षयं कृतम् । त्वया पुत्रेण सर्वत्र नातःपरतरं कृतम् BrahmP. 110. 153.

अतः परम् (ataḥ param) *adv.* **1 A** higher than this, beyond this **B** more than this (worse than this) **2 A** after this (moment), henceforth **B** after that (next) **C** beyond that (stated limit) **3** hereafter, after what has been said **4** other than this, other than what has been said or thought **5** beyond this (place or region) **6** more than this (measure, size or number) **1 A** higher than this, beyond this एतावदेवाहमेतत्परं ब्रह्म वेद । नातःपरमस्तीति PraśnaU. 6. 7; एतज्ज्ञेयं नित्यमेवात्मसंस्थं नातः परं वेदितव्यं हि किंचित् S'vetāU. 1. 12; नातः परं किंचिदाकाङ्क्ष्यमस्ति BrahmSūBh.(S'aṅ.) 313. 4 (*on* ii. 1. 14); नातः परं वेदितव्यं हि किंचित् TripuMāPūSt.(S'aṅ.) 170. 29; अतः परं यदव्यक्तमव्यूढगुणव्यूहितम् BhāgP. i. 3. 32; **1 B** more than this (worse than this) किं नु दुःखतरं शक्यं यथा द्रष्टुमतः परम् MahāBhā. i. 138. 20; भगवान् यदि मे प्रसन्नः किमतः परमहमिच्छामि Avimā. 6. 20(9); कथितानि रहस्यानि सौहृदं किमतः परम् PañcT. 4. 8 (378. 8) = SūktiRa. 88. 20; दैवाधीनमतः परं न खलु तत्स्त्रीबन्धुभिर्याच्यते S'āk. 4. 19; अतः परमपि प्रियमस्ति Mṛcch. 10. 58(38); Ratnā. 4. 19(41); Nāgā. 1. 7; एतानि तानि नाम कान्ताराणि । किमतः परं भयानकस्य UttaRāC. 2. 17(2); किमयशो ननु घोरमतः परम् UttaRāC. 3. 28; 7. 19(34); MālaMā. 10. 207; तयोरैक्यं प्रपश्यन्ति किमज्ञानमतः परम् AparoAnu. 17; किं न दुःखमतः परम् Hitopa. 1. 145; SaurP. 3. 13; कुलाङ्गनानां हि दशानुरूपं नातः परं भद्रतरं समस्ति KāvyPra. 366. 2; HammīMaMa 5. 59(1); नायिकयैव भर्तुरभ्युदयिनः अतः परं किं ते करोमीत्यभिधाय संहारः कर्तव्यः NāṭaLaRaK. 2764; मातर्नातः परमनुचितं यत्खलानां पुरस्तादस्ताशङ्कम् ⋯ नर्तितासि KṛṣṇaKa. 2. 4; UnmaRā. 68; समधिगतमनोरथानां किमतः परं प्रार्थनीयम् PārvPa. 5. 35(2); साधु दूति पुनः साधु कर्तव्यं किमतः परम् Kuval. 71; Rāgh. 17. 58; **2 A** after this (moment), henceforth, beyond a fixed period of time, after what has happened or has been described न चैव न भविष्यामः सर्वे वयमतः परम् MahāBhā. vi. 22. 12 = BhagGī. 2. 12; अतः परं परममिति व्यवस्थितः परां धृतिं परममुनौ चकार सः Saund. 10. 64; 16. 3; नार्हति भवानतः परं पीडयितुम् Abhiṣe. 6. 22(2); अतःपरं न मातुः परिवादं श्रोतुमिच्छामि Prati. 1. 15(2); Avimā. 5. 3(5); त्रिरात्रमा व्रतादेशाद्दशरात्रमतः परम् YājñaSm. 3. 23; अतः परं